

Termer för matematikundervisning

SVENSKA – LULESAMISKA

Skolverket

Materialet är framtaget i samarbete mellan Skolverket och Nationellt Centrum för Matematikutbildning, NCM.

Barbro Lundholm har varit involverad i översättningen.

Grafisk form: AB Typoform.

Skolverket 2021.

Innehåll

Aritmetik

Tal och talsorter	4
Aritmetik	5
Addition och subtraktion	6
Multiplikation	7
Division	8
Bråk	9
Procent	10
Pengar	11

Algebra

Algebra	12
Koordinatsystem och funktioner	13

Statistik

Statistik	14
Diagram	15

Sannolikhet

Sannolikhet	16
Kombinatorik	17

Geometri

Skala och avbildning	18
Mätning	19
Tid	20
Geometri	21
Geometri: polygoner	22
Geometri: vinklar & trianglar	23
Geometri: cirklar	24
Geometri: kroppar	25

Problemlösning

Problemlösning	26
----------------------	----

Matematiska verktyg

Matematiska redskap	27
Programmering	28

Termer för matematikundervisning

Tal och talsorter		
tal	lâhko	
nummer	nummar	t.ex. könummer, telefonnummer
ordningstal	vuorrolâhko	första, andra, tredje ...
siffra	siffar	en symbol som används för att representera tal 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
romerska siffror	roma siffara	I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, L, C, D, M
naturliga tal	luondulasj lågo	(0), 1, 2, 3, 4 ...
rationella tal	rationâlalasj lågo	alla tal som kan skrivas i bråkform
reella tal	reâla lågo	alla tal på den kontinuerliga tallinjen, inklusive irrationella tal som π och $\sqrt{2}$
hela tal, heltal	âlles lågo, âlleslâhko	1, 2, 3, 4 ...
positiva tal	positijvalasj lågo	
negativa tal	negatijvalasj lågo	
tal i bråkform	lâhko fraksjâvnnân	t.ex. $\frac{1}{2}$ och $\frac{7}{12}$
positionssystemet	posisjâvnnâvuogâdahka	en siffras platsvärde är det värde den får av sin position, t.ex. ental eller tiotal
platsvärde	sadjeârvo	
ental	avtalâhko	385
tiotal	lâgelâhko	385
hundredental	tjuodelâhko	385
tusental	tuvsânlâhko	2 385
decimaltal	desimâllalâhko	t.ex. 0,5 och 56,83
decimalkomma	desimâllatsiehkes	decimaler avskiljs med ett kommatecken: 56, 83
tiondelar	lågâdisâ	56,83
hundredelar	tjuodâdisâ	56,83
jämna tal	bielisjlâgo	2, 4, 6, 8 ...
udda tal	belaklâgo	1, 3, 5, 7 ...
primtal	primmalâhko	tal som är delbara endast med sig själva och 1
tiokamrater	lâhkojuojmme	1 + 9; 2 + 8; 3 + 7; 4 + 6; 5 + 5
ett godtyckligt tal	lâhkejuojme	ett godtyckligt tal är ett tal vilket som helst
kvadratroten	vuorbemilta lâhko	$\sqrt{4} = 2$ eftersom $2 \cdot 2 = 4$

Termer för matematikundervisning

Aritmetik		
aritmetik	aritmetijikka	räkning med tal och de fyra räknesätten
räkna ut	riekknit	finna en lösning
uppräknig	riekknim bajás	en, två, tre ...
nedräknig	riekknim vuolus	tio, nio, åtta, sju, sex, fem, fyra, tre, två, ett
beräkna	riekknit	få fram ett numeriskt svar
uppställning	hábbmim	använda en given algoritm för beräkning
antal	láhko	hur många
stycken	biehke	t.ex. hur många bollar? Svar: 5 stycken
andel	oasse	hur stor del av helheten
helhet	áallesvuolta	helhet delar
delar	oase	
avrundning	járbbim	att ange ett tal med mindre noggrannhet
avrunda uppåt	járbbit bajás	tal som slutar på 5, 6, 7, 8 eller 9 avrundas uppåt
avrunda neråt	járbbit vuolus	tal som slutar på 1, 2, 3 eller 4 avrundas nedåt
ungefär	bájkoj	t.ex. talet π är ungefär 3, 14
ungefär lika med	bájkoj jábdddásattjan	$\pi \approx 3, 14$
rimlig	jáhkedahhte	när något är troligt
uppskattning	suládibme	en kvalificerad gissning
överslagsräknig	gasskabáddásasjriekknim	en beräkning som ger ett ungefärligt svar
likhet	avtaárvvo	t.ex. $10 = 5 + 5$ och $2 + 3 = 3 + 2$
likhetstecken	avtaárvvomáarkka	=
större än	stuoráp gá	$80 > 75$
mindre än	unnep gá	$75 < 80$
inte lika med	ij la jábdddásattjan	$\neq$
prioriteringsregler	ávdájdimmjuolgasusá	anger i vilken ordning operationer utförs
parentes	ruohkke	$(24 + 3) \cdot 12$
klammer	bastaga	{...}
kommutativa lagen	kommunatiijvva láhka	t.ex. $2 + 3 = 3 + 2$ och $2 \cdot 3 = 3 \cdot 2$
distributiva lagen	distributiijvva láhka	t.ex. $4(10 + 9) = 4 \cdot 10 + 4 \cdot 9$

Termer för matematikundervisning

Addition och subtraktion		
addition	addisjåvnnå	plustecken $5 + 3 = 8$
term	tärmma	
summa	summa	
plustecken	plussamärkka	
addera	lasedit	addera 5 och 3
plus	plussa	5 plus 3
lägga till, lägga ihop	aktij biedjat	
sammanlagt	aktij	när alla termer har adderats
tillsammans	aktan	
båda	goappátja	två stycken
ytterligare	vil	lägga till mer
öka	lasedit	göra större, göra så att det blir fler
subtraktion	subtraksjåvnnå	minustecken $8 - 3 = 5$
term	tärmma	
differens, skillnad	sieradus	
minustecken	minusmärkka	
subtrahera	subtraherit	8 subtraherat med 3 är 5 subtrahera 3 från 8 så får du 5
minus	minus	8 minus 3 är like med 5
jämför	buohtastahte	jämför 8 och 3, skillnaden är 5
ta bort, dra ifrån	lerit vällldet	ta bort 3 från 8 så får du 5 kvar
minska	uhtsedit	göra mindre, göra så att det blir färre
fattas, saknas	fájllu	
växla	målssot	växling av talsorter vid beräkning, t.ex. växla tiotal till ental, eller ental till tiondelar
uppställning i en algoritm	hábbmim algoritman	$\begin{array}{r} 1 \\ 257 \\ + 328 \\ \hline 585 \end{array}$ $\begin{array}{r} 10 \\ 257 \\ - 128 \\ \hline 129 \end{array}$
minnessiffra	mujttolåhko	

Termer för matematikundervisning

Multiplikation		
multiplikation	multiplikasjåvnnå	$5 \cdot 3 = 15$
faktor	faktåvrrå	
produkt	buvta buktag	
gångertecken	gärdodimmärkka	• eller * eller ×
multiplikator	multiplikatåvrrå	$5 \cdot 3 \text{ cm} = 15$ 5 är multiplikator
multiplikand	multiplikånnda	$5 \cdot 3 \text{ cm} = 15$ 3 cm är multiplikand
multiplicera	gärdodidit, multipliserit	5 multiplicerat med 3 är lika med 15
gång	gärdodidit	5 gånger 3 är lika med 15
dubblera	guovtegärdådådit	multiplicera med 2
trefaldiga	gålmågärdådådit	multiplicera med 3
multipel	moattegerdak	15 är en multipel av 3 och 15 är en multipel av 5
multiplikationstabell	gärdodimtabälla	multiplar av ett visst tal
upprepad addition	gärdådådim addisjåvnnå	$5 \cdot 3 = 5 + 5 + 5$
uppställning i en algoritm	hábmim algoritman	$\begin{array}{r} 13 \\ \cdot 8 \quad 2 \\ \hline 104 \end{array}$
minnessifra	mujttosiffar	

Termer för matematikundervisning

Division		
division	divisjåvnnå	$\frac{18}{2} = 9$ $\frac{\text{täljare}}{\text{nämnare}} = \text{kvot}$ $18/2 = 9$
täljare, dividend	nummeratåvrrå	
nämnare, divisor	denominatåvrrå	
kvot	kvåvttå	
divisionstecken	divisjåvnnåmärkkå	– eller / eller ÷ eller :
kvot	kvåvttå	kvoten anger det proportionella förhållandet mellan täljare och nämnare (kallas även ratio)
dela med	juohket	18 delat med 2 är lika med 9
dela i	juogadit	18 delat i 2 är lika med 9
delningsdivision, dela lika	juohkemdivisjåvnnå, juohket jäbddsåttjat	18 delat i 2 lika delar 18 genom 2 är lika med 9
innehållsdivision	sisadnodivisjåvnnå	hur många gånger går 2 i 18?
rest	båtsidis	$23/2 = 11$ rest 1
delbar	juogedahtte	18 är delbart med 2, 3 och 9 23 är inte delbart med 2
största gemensamma delare (SGM)	alemus aktisasj denominatåvrrå	9 är största gemensamma delare till 18 och 27, kallas även största gemensamma faktor
faktorisera	faktorerit	dela upp i faktorer: $18 = 2 \cdot 9$
primtalsuppdelning	primmalåhkojuogadibme	dela upp i primtalsfaktorer: $18 = 2 \cdot 3 \cdot 3$
kort division	oanes divisjåvnnå	$\frac{1}{78} = 39$
liggande stolen	vålo ståvllå	$\begin{array}{r} 53,5 \\ 856,0 \overline{)16} \\ -80 \\ \hline 56 \\ -48 \\ \hline 80 \\ -80 \\ \hline 0 \end{array}$

Termer för matematikundervisning

Bråk		
bråk	fraksjåvnnå	bråkstreck $\rightarrow$ $\frac{4}{5}$ $\frac{\text{täljare}}{\text{nämnare}}$
täljare	nummeratåvrrå	
nämnare	denominatåvrrå	
bråkstreck	fraksjåvnnåsåhtso	
del av helhet	oasse ållesvuodas	en del av cirkeln är färglagd:
del av antal	kvåvttå	4 är en tredjedel av 12
kvot	måttafraksjåvnnå	kvoten anger det proportionella förhållandet mellan täljare och nämnare (kallas även ratio)
stambråk	ålles	bråk med 1 i täljaren, t.ex. $\frac{1}{4}, \frac{1}{8}, \frac{1}{2}$
hel	lahkke	$1 = \frac{1}{1}$
halv	gålmadiså	$\frac{1}{2}$
tredjedelar	neljadiså	$\frac{1}{3}, \frac{2}{3}, \frac{3}{3}$
fjärdedelar	neljadis	$\frac{1}{4}, \frac{2}{4}, \frac{3}{4}, \frac{4}{4}$
kvart = fjärdedel	guokta gávtsådiså	$\frac{1}{4}$
två åttondelar	avtaárvulasj fraksjåvnnå	$\frac{2}{8}$
likvärdiga bråk	fraksjåvnnå sämme denominatåvrråjn	bråk som uttrycker samma kvot: $\frac{2}{4} = \frac{4}{8} = \frac{1}{2}$
liknämninga bråk	vuolemus aktisasj denominatåvrrå	bråk med samma nämnare: $\frac{2}{8}, \frac{4}{8}, \frac{7}{8}$
minsta gemensamma nämnare (MGN)	segadum hábme	$\frac{5}{2} + \frac{1}{3}$ minsta gemensamma nämnaren är 6
blandad form	oanedit	heltalsdelen skrivs separat: $\frac{12}{7} = 1\frac{5}{7}$
förkorta	guhkkedit	dividera täljare och nämnare med samma tal $\frac{15}{18} = \frac{15/3}{18/3} = \frac{5}{6}$
förlänga	álkkedit	multiplisera täljare och nämnare med samma tal $\frac{5}{6} = \frac{5 \cdot 3}{6 \cdot 3} = \frac{15}{18}$
förenkla	multiplikativva invärssa, inverterit	förkorta bråket så mycket som möjligt
multiplikativ invers, invertera	fraksjåvnnå	$\frac{5}{2}$ är invers till $\frac{2}{5}$ när vi inverterar $\frac{1}{2}$ får vi $\frac{2}{1}$

Termer för matematikundervisning

Procent		
procent = hundradel	procännta = tjuodádis	per hundra, hundradelar, %
en hundradel	tjuodádis	$\frac{1}{100} = 0,01$
decimalform och procentform	decimállahábme ja procänntahábme	0,3 = 30 % 0,75 = 75 %
promille	promilla	per tusen, tusendelar, ‰
ppm (parts per million)	ppm (miljávnnáoose)	miljondelar: 0,000001
procentsats	procänntaárvvu	
procentenhet	procänntaoasse	
procentuell förändring	procentalasj rievddadis	exempel: om priser ökar från 500 till 600 kronor sker en procentuell förändring med 20 %: $\frac{\text{delen}}{\text{det hela}} = \frac{100}{500} = 0,20 = 20 \%$
förändringsfaktor	rievddadisfaktávrå	ökning med 20 % ger förändringsfaktor 1,20 minskning med 20 % ger förändringsfaktor 0,80 gammalt värde · förändringsfaktor = nytt värde
ökning	lasedibme	en ökning är när det blir mer
minskning	unnedibme	en minskning är när det blir mindre
andel	oasse	
hälften av det hela	állåsis lahkke	exempel: hälften av 100 är 50 beräknas med multiplikation: $\frac{1}{2} \cdot 100 = 50$
procentuell fördelning	procentalasj rievddadis	hur helheten är distribuerad, summeras alltid till 100 %
bruttopris	bruttohádde	pris utan avdrag
nettopris	nettohádde	pris efter avdrag
ränta	rännta	pengar som betalas till den som lånar ut pengar, räknas oftast i procent
räntesats	ränntaoasse	räntesatsen uttrycker storleken på räntan, anges oftast i procent

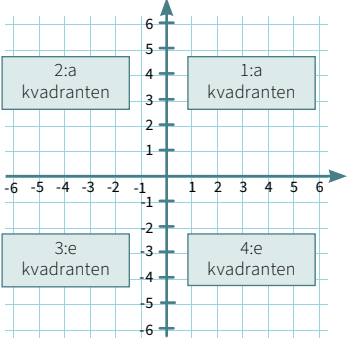
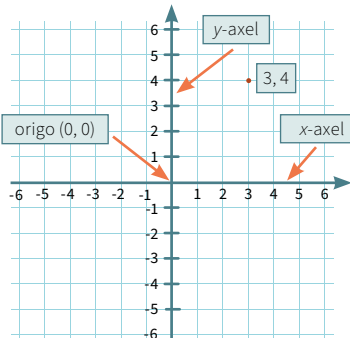
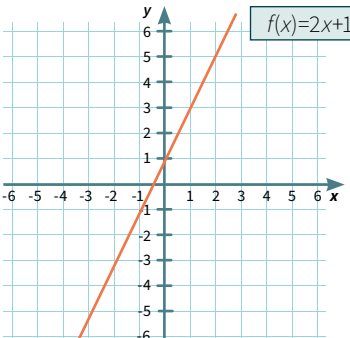
Termer för matematikundervisning

Pengar		
pengar	biedniga	
enkrona	krávnna	
tjuga	guoklågek	
sedel	siedil	
mynt	biednigattja	
växel	tsuovkkidum biedniga	
kontant	biednigij mákset	
betala	mákset	
bankkort, kreditkort	báŋŋkakárttá	
bankkonto	báŋŋkakonto	
debitera	debiterit	
avgift	mákso	
låna	loaddnut	
skuld	vielgge	
spara	siesstet	
handla	oasestit	
köpa	oasstet	
sälja	summa	
belopp	kvihtto	
kvitto	oadtjot ruopptot	
få tillbaka	hadde	
pris	hálbesvuobddem	
rea, realisation	haddevuoledibme	
rabatt	sierrahadde	
extrapris	oajvvdumhadde	
cirkapris	álbbe	
billig	divras	billig, billigare, billigast
dyr	jårbim	dyr, dyrare, dyrast
avrundning	merustallamriekknim	
överslagsräkning	erra, errajuogadibme	
öre, öresutjämning	biedniga	

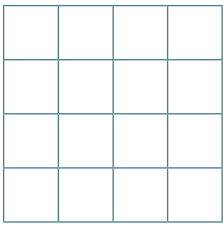
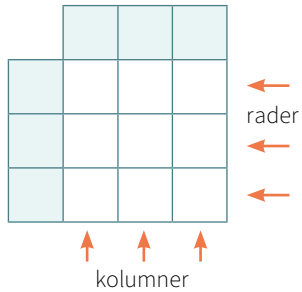
Termer för matematikundervisning

Algebra		
obekant/okänt tal	dåbdddåmahtes/ diehtemahtes lãhko	ett tal vars värde inte är känt
godtyckligt tal	vuorbbádahtte lãhko	ett tal vilket som helst
variabel	variabeli	ett tal vars värde kan variera
konstant	mãlsudik	ett (ibland okänt) tal som inte varierar
parameter	paramehter	en variabel som betraktas som konstant just nu
uttryck	moallãnahka	
numeriskt uttryck	numeralasj moallãnahka	t.ex. $5 + 3$
variabeluttryck, algebraiskt uttryck	variabel moallãnahka	t.ex. $5x + 3$ och $a^2 + b^2$
polynom	polinoma	t.ex. $x^2 + 3x + 7$ och $5x^3 + 3x^2 + 7x - 1$
formel	foarmmal	en likhet som beskriver ett samband, t.ex. formeln för rektangelns area: $A = b \cdot h$
ekvation	ekvasjãvnnã	en likhet som kan innehålla en eller flera obekanta tal: $5x + 3 = 23$ och $a^2 + b^2 = 25$
vänsterled (VL), högerled (HL)	gårut (VL) rievtes (VL)	uttrycken på ömse sidor om likhetstecknet
lösning, rot	tjoavdos, ruohtsas	det tal som gör ekvationen till ett sant påstående: $5x + 3 = 23$ ekvationens lösning är $x = 4$
kvadreringsregeln	kvadrerimnjuolgadus	$(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$
konjugatregeln	konjugãhttanjuolgadus	$a^2 - b^2 = (a + b)(a - b)$
rãta linjens ekvation	njuolgga linja ekvasjãvnnã	en ekvation med två variabler vars lösningar ligger på en rãt linje i ett koordinatsystem k-form: $y = kx + m$ standardform: $ax + by = c$ allmãn form: $ax + by + c = 0$
mönster	merka ma gårdododuvvi	
talföljd	lãhkovuorro	t.ex. 2, 4, 6 ... eller 1, 4, 9, 16 ...
upprepande mönster	gårdododum merka	t.ex. 1, 2, 3, 1, 2, 3 ... eller a, b, c, b, a, b, c, b ...
vãxande mönster	lassãniddje merka	t.ex. 8, 13, 18, 23 ... är ett vãxande mönster som kan beskrivas av uttrycket $5n + 3$
figurnummer (n)	figuvrranummar (n)	bokstaven n används ofta för att beteckna figurnumret i ett mönsteruttryck, n är valt för att figurnumret alltid är ett naturligt tal

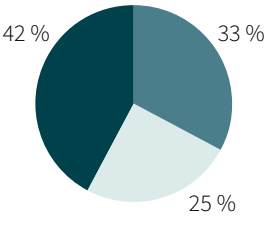
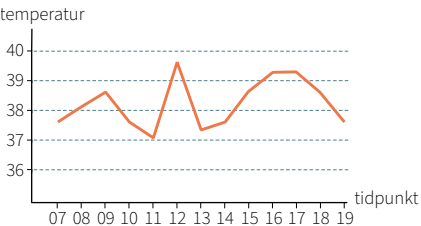
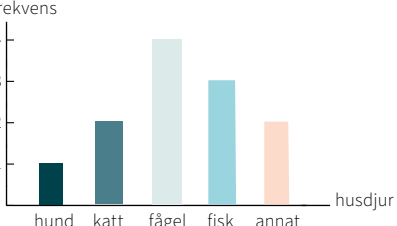
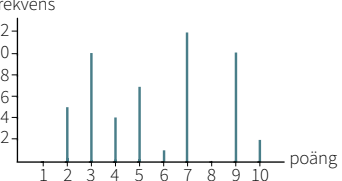
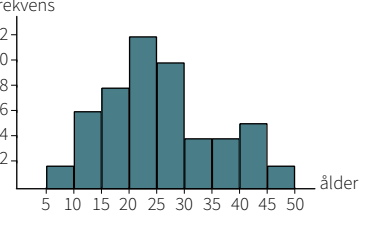
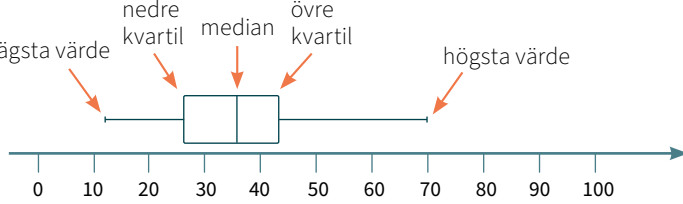
Termer för matematikundervisning

Koordinatsystem och funktioner		
koordinatsystem	koordináttavuogádahka	
kvadranter	kvádránta	
x-axel	x-áksel	
y-axel	y-áksel	
origo, nollpunkt	guovdda, nállaguovdda	
koordinater, talpar	koordináhta, låhkopára	en punkt i koordinatsystemet anges som ett talpar: (x-värdet, y-värdet)
funktion	funksjávnná	en funktion beskriver ett samband
rätlinjig funktion	njuolggalinjak funksjávnná	t.ex. $f(x) = 2x + 1$, skrivs även: $y = 2x + 1$
funktionens graf	funksjávnná gráffa	
rät linje	njuolgga linjja	
skärningspunkt med y-axeln	ruossinguovdda y-ákselijn	
lutning	njakkahus	linjens lutning i relation till x-axeln
riktningskoefficient, lutningskoefficient	njakkahuskoeffisiánnta, njakkahuskoeffisiánnta	anger linjens lutning, i linjen $y = kx + m$ är k riktningsskoefficienten
proportionalitet	proportsjávnnalitájttá	en funktion vars graf är en rät linje som går genom origo, t.ex. $f(x) = 3x$

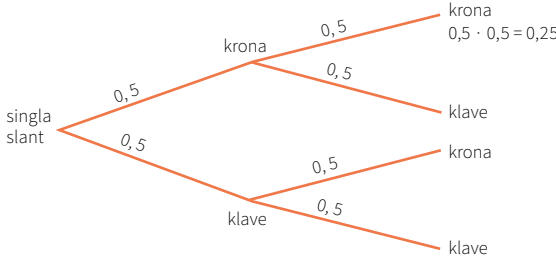
Termer för matematikundervisning

Statistik		
statistik	statistihkka	samla in, bearbeta, beskriva och dra slutsatser av data
diagram	diagramma	grafisk illustration av ett datamaterial, t.ex. cirkeldiagram, stapeldiagram, linjediagram
lägesmått	guovddelismihitto	centralmått, ett genomsnittligt värde
typvärde	tjærddaárvvo	det värde som förekommer flest gånger
median	mediána	det mittersta värdet, t.ex. 1, 2, 2, 4, 6, 9, 11 om två värden finns i mitten är medianen det som ligger mitt emellan dessa två
medelvärde, medeltal, genomsnitt	gasskárvo, gasskaláhkko, gasskamierre	$\frac{\text{summan av alla värden}}{\text{antal värden}} = \frac{1 + 2 + 2 + 4 + 6 + 9 + 11}{7} = \frac{35}{7} = 5$
spridning	oabblom	variation i datamaterialet
spridningsmått	oabblommiitto	t.ex. variationsbredd, standardavvikelse
variationsbredd	variasjávnná-gábddudahka	differensen mellan det största och det minsta värdet i ett datamaterial
kvartiler	kvartijla	nedre kvartilen är medelvärdet för undre halvan av datamaterialet, övre kvartilen är medelvärdet för den övre halvan av datamaterialet
rutnät	ruktovärmádahka	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>rutnät</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>tabell</p> </div> </div>
tabell	tabälla	
rad	gárggádis	
kolumn	kolumna	
skalor	skálá	
nominalskala	nominállaskállá	kvalitativa värden, t.ex. färger
ordinalskala	ordinállaskállá	värden med en inbördes ordning, t.ex. A-B-C... eller bra-bättre-bäst eller rangordna från 1 till 10
intervallskala	juovnnaskállá	en intervallskala är en numerisk ordinalskala, t.ex. temperatur, där det är lika långt mellan varje skalstreck
kvotskala	kvávttáskállá	en kvotskala är en intervallskala med en absolut nollpunkt och inga negativa värden, t.ex. längd, vikt, frekvens

Termer för matematikundervisning

Diagram								
cirkeldiagram	gievllediagramma							
sektor	sektåvrrå							
andel	oasse							
procent	prosännta							
linjediagram	linnjadiagramma	<p>temperatur</p> 						
x-axel, y-axel	x-åksel, y-åksel							
kontinuerlig variabel	aktelasj variabel							
förändring	rievddadis							
utveckling	åvddånahttem							
stapeldiagram	tjuolldadiagramma							
frekvens	frekvännsai	<p>frekvens</p> 						
kvalitativ variabel	kvalitatijvva variabel							
x-axel, y-axel	x-åksel, y-åksel							
stolpdiagram	tjuolldadiagramma	<p>frekvens</p> 						
numerisk variabel	numeralasj variabel							
x-axel, y-axel	x-åksel, y-åksel							
histogram	histogramma	<p>frekvens</p> 						
intervall	juovonna							
x-axel, y-axel	x-åksel, y-åksel							
lådagram	lådagramma							
median	gasskaárvvo							
kvartiler	kvartijlla							
variationsbredd	variasjåvnnå-gåbddudahka							
stam-blad-diagram	måtta-lassta-diagramma	stam-blad-diagram över skostorlekar: <table style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr><td>2</td><td>9</td></tr> <tr><td>3</td><td>55789</td></tr> <tr><td>4</td><td>1123</td></tr> </table>	2	9	3	55789	4	1123
2	9							
3	55789							
4	1123							

Termer för matematikundervisning

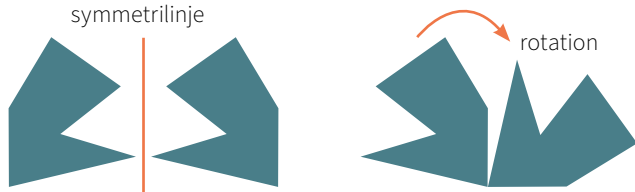
Sannolikhet		
sannolikhet	jahkedahtesvuohta	sannolikheten anges i procent, decimalform eller som ett bråk, sannolikheten för en viss händelse A betecknas $P(A)$ och utläses "P av A"
sannolikheten är ...	jahkedahtesvuohta le ...	sannolikheten att få krona när du singlar slant är: 50 % eller 0,5 eller $1/2$ eller 1 på 2
utfall	boados	utfallsrummet utgörs av alla möjliga utfall i ett sannolikhetsförsök
utfallsrum	boadosdåhpádušá	
slump, slumpmässig	vuorbbádahtte	i ett slumpförsök är varje enskilt utfall inte möjligt att förutsäga även om utfallsrummet är känt
slumpförsök	vuorbe milta gähttjalibme	
slumptal	vuorbemitalåhko	
singla slant	biednigattjav bálkestit	kasta ett mynt för att slumpmässigt få krona eller klave
frekvens	frekvänssa	en frekvenstabell visar hur många gånger varje utfall förekommer
frekvenstabell	relatijvalasj frekvänssa	
relativ frekvens	mihttim	frekvensen delat med antal observationer
avprickning	suorakdiagramma	när en markering görs för varje utfall
träddiagram	gärdodimprinsihppa	diagram som med hjälp av förgreningar visar olika utfall och deras sannolikheter
multiplikationsprincipen	juogadus	sannolikheten för ett slutresultat av flera på varandra följande försök fås genom att sannolikheterna för varje delutfall multipliceras, vilket illustreras på en gren i träddiagrammet
fördelning	avtahámak juogadus	hur olika utfall distribueras över datamängden
likformig fördelning	jahkedahtesvuohta	<u>antalet utfall för en viss händelse</u> utfallsrummet

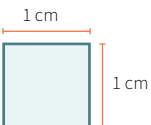
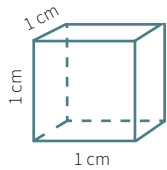
Termer för matematikundervisning

Kombinatorik		
kombinatorik	kombinatorijikka	kombinatorik handlar om möjligheter att välja och ordna element i en mängd
mängd	doahkke	en samling objekt, t.ex. en talmängd
element	elemännta	ett objekt i en mängd, t.ex. ett tal i en talmängd
kombination	aktidibme	när två eller fler element i samma eller olika mängder kombineras
additionsprincipen	addisjävnnåprinsihppa	ger antal möjliga kombinationer när ett element väljs från antingen en <i>eller</i> en annan mängd, t.ex. på hur många sätt du kan välja en <i>rätt</i> från en meny med 5 köttretter och 6 vegetariska rätter – det finns 11 olika möjligheter: $5 + 6 = 11$
multiplikationsprincipen	gärddodimprinsihppa	ger antalet möjliga kombinationer när flera val görs i följd efter varandra och ordningen spelar roll, t.ex. på hur många sätt du kan välja en <i>kombination av förrätt och varmrätt</i> från en meny med 5 förrätter och 6 varmrätter – det finns 30 olika möjligheter: $5 \cdot 6 = 30$
permutationer	permutasjävnnå	olika sätt som det går att ordna en följd av element, t.ex. det finns 6 permutationer av en mängd av tre olika objekt – personerna A, B och C kan ställa sig i kö på 6 olika sätt: <i>ABC; ACB; BAC; BCA; CAB; CBA</i>
fakultet	fakultäjttä	t.ex. 3-fakultet skrivs $3! = 1 \cdot 2 \cdot 3 = 6$
<i>n</i>-fakultet	<i>n</i> -fakultäjttä	<i>n!</i> är produkten av de på varandra följande heltalen från 1 till <i>n</i> . $n! = 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \dots \cdot n$
binomialkoefficient	binominálla-koeffisiänntä	tal av formen $\frac{n!}{k!(n-k)!}$ kan även skrivas $\binom{n}{k}$ och visar på hur många sätt som <i>k</i> element kan väljas ur en mängd med <i>n</i> element, t.ex. när 3 av 8 element ska väljas ut kan det ske på 56 olika sätt: $\binom{8}{3} = \frac{8!}{3! \cdot 5!} = 56$

Termer för matematikundervisning

Skala och avbildning		
avbilda	tjuorggat	
naturlig storlek	luondulasj stuorrudahka	
skala	skállá	t.ex. 1:10 000 eller 2:1 avbildningen:verkligheten
skalenlig	skállámilta	
förminska	unredit	när avbildningen är mindre, t.ex. 1:2
förstora	stuoreddit	när avbildningen är större, t.ex. 2:1
karta	kártta	karta över Sverige
avstånd	gasska, mälggudahka	
längd	guhkkudahka	
bredd	gåbdddudahka	
höjd	alludahka	
djup	tjiegjudahka	
längdskala	guhkkudakskállá	
areaskala	vijddudakskállá	om längdskalan är 1:3 så är areaskalan 1:9 eftersom både längd och bredd avbildas med en faktor 3 och $3 \cdot 3 = 9$
volym skala	volijmmaskállá	om längdskalan är 1:3 så är volym skalan 1:27 eftersom längd, bredd och höjd avbildas med en faktor 3 och $3 \cdot 3 \cdot 3 = 27$
likformighet	avtahámakvuolta	en skalenlig avbildning är likformig
kongruent	oahpodahkes	två figurer är kongruenta om de är identiska i form och storlek, de kan vara roterade eller speglade
rotation, vridning	gärssulibme	
spegling	spiedjildibme	
symmetri	simmetriddja	
symmetrilinje	simmetriddjalinnja	

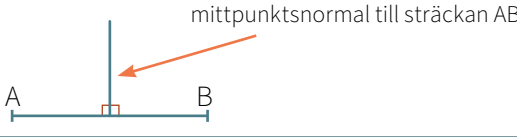
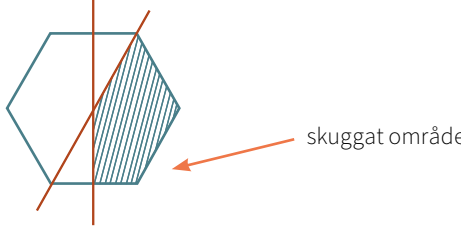
Termer för matematikundervisning

Mätning		
att mäta	mihttit	
ett mått	mihtta	
enhet	avtadahka	
jämföra	buohtastahttet	
längd	guhkkudahka	mått på avståndet mellan två punkter, första dimensionen
längdenhet	guhkkudakavtadahka	t.ex. mm, cm, m, km, mil, tum, fot, aln
höjd	alludahka	ett vertikalt längdmått uppåt
djup	tjiegngudahka	ett vertikalt längdmått neråt
bredd	gåbddudahka	mått på avståndet mellan två punkter, andra dimensionen i planet
area	vijddudahka	mått på en yta
areaenhet	vijddudakavtadahka	t.ex. cm ² , m ² , km ²
enhetskvadrat	avtadakkvadráhtta	
kvadratcentimeter	kvadráhttacentimehter	
volym	volijmma	mått på storleken av en kropp
volymenhet	volijmmaavtadahka	t.ex. mm ³ , cm ³ , m ³ och ml, cl, l
enhetskub	avtadagudok	
kubikcentimeter	kubijkkacentimehter	
liter	lijttar	vätskors volym mäts ofta i liter
vikt	däddo	mått på hur tungt något är
viktenhet	däddoavtadahka	t.ex. g, kg, ton
balans	balánssa	lika mycket på båda sidor
kilogram, kilo	kilográmma, kilo	1 kilogram = 1000 gram

Termer för matematikundervisning

Tid		
tid	ájgge	
sekund	sekunnda	
minut	minuvtta	1 minut = 60 sekunder
timme	tijmma	1 timme = 60 minuter = 360 sekunder
dag och natt	biejvve ja idja	
dygn	jándur	ett dygn består av 24 timmar: en dag och en natt
vecka	vahkko	en vecka består av sju dagar: måndag, tisdag, onsdag, torsdag, fredag, lördag, söndag
månad	mánno	ett år är 12 månader
år	jahke	ett år är 52 veckor
skottår	skoahhtajahke	ett år är 365 dagar, ett skottår är 366 dagar
decennium	jahkelåhke	ett decennium är 10 år
sekel	jahketjuohte	ett sekel är 100 år
millenium, årtusende	tuvsánjahke	ett millennium är 1000 år
2000-talet	2000-låhko	kan uttalas tjugohundratalet eller tvåtusentalet
klocka, ur	kloahkka	
urtavla	kloahkkaskierro	
visare: timvisare, minutvisare, sekundvisare	vuosediddje: tijmmavuosediddje, minuvttavuosediddje, sekunndavuosediddje	
klockan är ... fyra	kloahkka l ... nieljen	
... kvart över fyra	... kvártta nielje badjel	04:15 eller 16:15
... halv fem	... biellevidán	04:30 eller 16:30
... tjugo i fem	... guoklåk minuvta vihttaj	04:40 eller 16:40

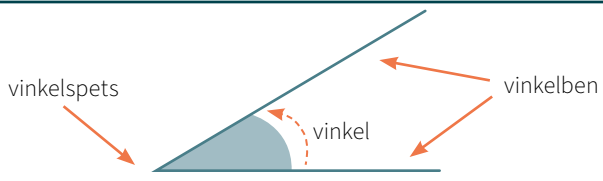
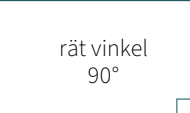

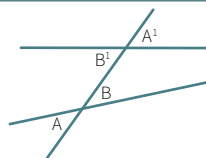
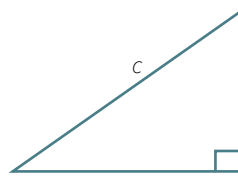
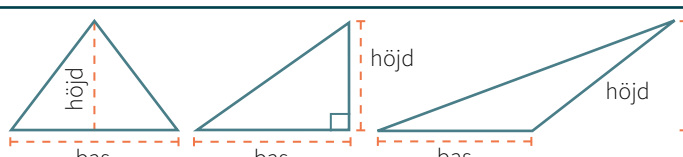
Termer för matematikundervisning

Geometri		
punkt	guovdda	•
rät linje	njuolgga linnja	
kurva	gávva	en kurva kan vara rak eller böjd
sträcka	gasska, mälggudahka	
ändpunkt	giehtje	en sträcka har två ändpunkter
mittpunkt	guovdda	mittpunkten på en sträcka är precis i mitten
stråle	suonjar	
parallella linjer	buohtalak linja	parallella linjer
skärningspunkt	ruossaguovdda	
vinkelräta linjer	tjehkanjuolgga linja	vinkelräta linjer
mittpunktsnormal	guovddanormálla	
bisektris	bisektrijssa	en bisektris delar en vinkel mitt itu
plan yta	duolbba vijddudahka	område i 2 dimensioner
rymd	volijmma	område i 3 dimensioner
motstående sida	vuosste sijddo	sidor som är mitt emot varandra
närliggande sida	lagámus sijddo	sidor som är intill varandra
skuggat område	mierkkidum vijddudahka	
figur	figuvrra	2-dimensionellt geometriskt objekt
kropp	gárot	3-dimensionellt geometriskt objekt

Termer för matematikundervisning

Geometri: polygoner		
polygon, månghörning	poligona	en figur med tre eller fler hörn
liksidig polygon, regelbunden polygon	avtasijduk poligona, dájvvalak poligona	en polygon med alla sidor lika långa och alla vinklar lika stora
omkrets (av polygon)	birrudahka (poligonas)	mått på längden runt hela figuren
hörn	tjiehka	
sida (i en polygon)	sijddo (poligonan)	
diagonal	diagonálla	
triangel	gålmåtjiegak	figur med tre hörn och tre sidor
fyrhörning	nieljetjiegak	figur med fyra hörn och fyra sidor
parallelltrapets	parallellatrapätsa	fyrhörning med minst två parallella sidor
parallelogram	parallelográmma	fyrhörning med motstående sidor parallella
rektangel	njuolggatjiegak	fyrhörning med fyra räta vinklar
kvadrat	nieljetjiegak	rektangel med alla sidor lika långa
romb	rommbå	fyrhörning med motstående sidor parallella och lika långa
femhörning, pentagon	vidátjiegak, pentagona	
sexhörning, hexagon	gudátjiegak, hexagona	

Termer för matematikundervisning

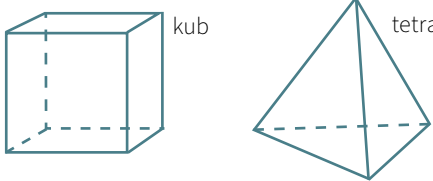
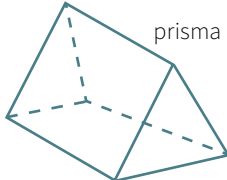
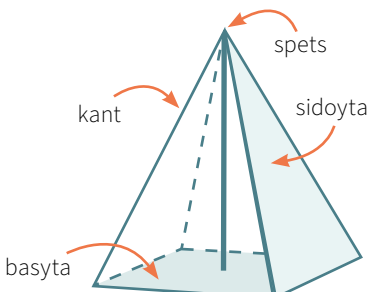
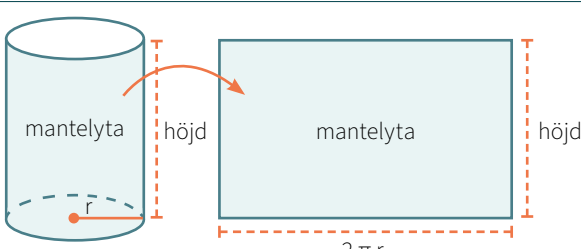
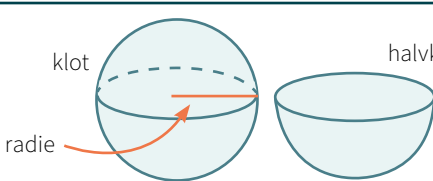

Geometri: vinklar och trianglar		
vinkel	tjehka	
vinkelben	tjehkajuolgge	
vinkelspets	tjehkasjnjutje	
grader	gráda	360 grader är ett helt varvs vridning, skrivs 360°
spetsig vinkel	sjnjutjegis tjehka	vinkel som är mindre än 90°
rät vinkel	njuolgga tjehka	
trubbig vinkel	nulpas tjehka	vinkel som är större än 90°
triangel	gålmåtjiegak	 <p>en polygon med tre sidor och tre vinklar</p>
olksidig triangel	moattesjduk gålmåtjiegak	alla sidor olika långa, alla vinklar olika stora
liksidig triangel	avtasjduk gålmåtjiegak	alla sidor lika långa, alla vinklar lika stora
likbent triangel	avtajuolgak gålmåsjduk	 <p>minst två sidor lika långa och två vinklar lika stora</p>
yttervinkel	ålggotjehka	
alternatvinklar	alternáhttatjiega	 <p>A och A' är yttre alternatvinklar B och B' är inre alternatvinklar</p>
rätvinklig triangel	njuolggatjiegak gålmåtjiegak	 <p>Pythagoras sats $a^2 + b^2 = c^2$ a och b är kateter, c är hypotenusan</p>
katet	katáhtta	
hypotenusan	hipotenusan	
Pythagoras sats	Pythagorasa teorema	
höjd	alludahka	
bas	vuodo	

Termer för matematikundervisning

Geometri: cirklar		
cirkel	gievle	cirkel
mittpunkt, medelpunkt	guovdda	
radie	radie	
rand	rabdda	cirkelns ytterkant
omkrets (av cirkel)	sirkumferännsa	längden på cirkelns rand
cirkelbåge	gievle	en del av cirkelns rand
cirkelområdets area	gievle vijddudahka	arean på området inuti cirkeln
pi	pi	förhållandet mellan cirkelns omkrets och diameter: $\text{omkrets/diameter} = \pi \approx 3,14$
diameter	diamehter	korda
korda	korda	
sekant	sekánnta	
tangent	tangánnta	
tangeringspunkt	tangerimguovdda	den punkt som är gemensam för cirkelns rand och tangenten
halvcirkel	lahkkegievle	
kvartercirkel	neljadisgievle	
cirkelsegment	gievleegmännta	
cirkelsektor	gievlesektávrrá	en del av en cirkel som begränsas av två radier och en cirkelbåge, t.ex. halvcirkel och kvartercirkel
medelpunktsvinkel	guovddatjehka	medelpunktsvinkel till bågen AB
randvinkel	rabddatjehka	
koncentriska cirklar	koncentralsj gievle	koncentriska cirklar har samma mittpunkt

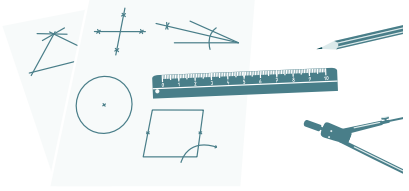

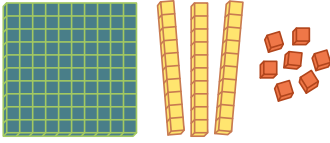
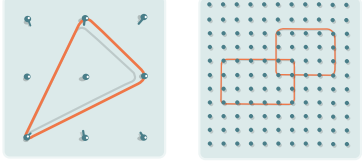

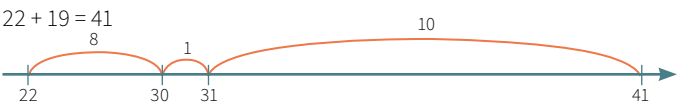
Termer för matematikundervisning

Geometri: kroppar		
kropp	gårot	ett geometriskt område i 3 dimensioner
rätblock	njuolgatjiegak gudok	
kub	gudok	
tetraeder	tetraeda	
prisma	prisma	
pyramid	piramijdda	
sidoyta (sida)	siejnne	
basyta	vuodo	
spets (topp)	sjnjutje	
kant, sidokant	rabdda	
cylinder	silinder	
mantelyta	ålgoldisbiele vijddudahka	
klot, sfär	jårbbådis	
halvklot	hemisferra	
kon	kåvnnå	

Termer för matematikundervisning

Problemlösning		
problemlösning	tjuolmmatjoavdos	processen när ett problem ska lösas
lösning	tjoavdos	det svar eller resultat som löser problemet
fullständig lösning	ållestjoavdos	en fullständig lösning innehåller all information som behövs för att förstå lösningen
specifik lösning	sierra tjoavdos	en specifik lösning löser ett specialfall av problemet, ofta en numerisk lösning
generell lösning	gåjkkásasj tjoavdos	en generell lösning anger hur problemet kan lösas på ett generellt plan, ofta i form av en algebraisk lösning
olöslig	tjoavdedak	när problemet inte har någon lösning
strategier	strategidja	sätt att angripa ett problem
gissa och prova	mánnat ja gáhttjalit	
arbeta baklänges	barggat manjegietjes	när problemet nystas upp bakifrån
skissa	tjuorggat	rita som stöd i problemlösningensprocessen
gör en tabell	dagá tabellav	
skriv en ekvation	tjále ekvasjávnáv	
leta efter mönster	átsá struktuvrajt	en problemlösningstrategi är att söka efter mönster, regelbundenheter och strukturer
samband	aktavuohta	matematik handlar ofta om att söka samband
koppla ihop	aktijbiedjat	
diskutera	ságastallat	
arbeta parvis	barggat páratjis	
representationer	buojkuldagá	synliga uttryck för eller beskrivningar av abstrakta matematiska objekt och samband
uttrycksformer	ávddájbuktemháme	t.ex. verbalt, grafiskt, algebraiskt, numeriskt
konkret material	konkrehtalasj ábnasa	material som går att ta på och hantera med händerna
laborativa övningar	laboratijvalasj hárjjidallama	undersökande aktiviteter

Termer för matematikundervisning

Matematiska redskap		
penna	pänna	
sudd (radergummi)	sihkun	
linjal	linjålla	
passare	pássár	
gradskiva	grádaskierro	
måttband	mittimbádde	
miniräknare	minirieknár	
termometer	termomehter	
balansvåg	balánssavejan	
tärning	tjalmán	
enhetskuber	avtadakgudoga	
		t.ex. multilink eller centikuber
tiobasmaterial	lågevbássaábnas	
geobräde	geotábllo	
tangram	tangrámma	
		ett tangram är en kvadrat som delas i sju olika polygoner
tallinje	låhkolinnja	
öppen tallinje, tom tallinje	rabás låhkolinnja, guoros låhkolinnja	$22 + 19 = 41$

Termer för matematikundervisning

Programmering		
dator	datávrå	en maskin som följer givna instruktioner för att bearbeta data
datalogiskt tänkande	dáhtálogalasj ájádallamvuohke	att kunna tänka logiskt och stegvis, samt att kunna skapa, felsöka och bearbeta programkod
programmering	programmerim	att ordna instruktioner i en sekvens för att kunna utföra en bestämd procedur
program	prográmma	en sekvens av instruktioner som styr en dator
stegvisa instruktioner	bagadallama lávkes lávkkáj	otvetydiga instruktioner i små steg
algorithm	algoritma	en detaljerad beskrivning av en procedur i form av stegvisa instruktioner
kod	koda	en algorithm som har skrivits i ett programspråk
pseudokod	pseudokoda	en verbal beskrivning av en algorithm
analog programmering	analogak programmerim	programmering utan dator, t.ex. att ge varandra stegvisa instruktioner
block-programmering	gudokprogrammerim	programmering i visuella miljöer som använder block, t.ex. Scratch
textprogrammering	tákstaprogrammerim	programmering med textbaserade programspråk, t.ex. Python och Javascript
kodning	kodim	att skriva instruktioner i ett visst programspråk
kör	dájmadit/vuodjet	order till datorn att utföra vad som står i programmet, kallas även "exekvera"
variabel	variabel	en namngiven plats (referens) i datorns minne för att spara data (värden) i form av exempelvis tal, ord eller bilder
lista	lissta	en samling av sparade värden
operator	operatávrå	en symbol som arbetar med två värden
loop	gärssulibme	när en sekvens av instruktioner upprepas, för att visa när och hur länge sekvensen upprepas används kommandot <i>for</i> eller <i>while</i>
sats	báhkoraáddo	en minsta enhet i datorspråket
villkorssats (om ... då ...)	ávdáltbiejadusoasse (jus ... de ...)	när ett villkor anges för att en instruktion ska utföras
felsökning	vihkeáhtsám	att finna fel i programmet och rätta till dessa, kallas även att "avlusa"
modifiera	hiebadit	att ändra, anpassa eller förbättra kod